

Weer naar school

Een verkennend onderzoek naar thuiszitten in de Zaanstreek

Workshop 11 maart 2025

Radar Advies

Onderzoeksopzet

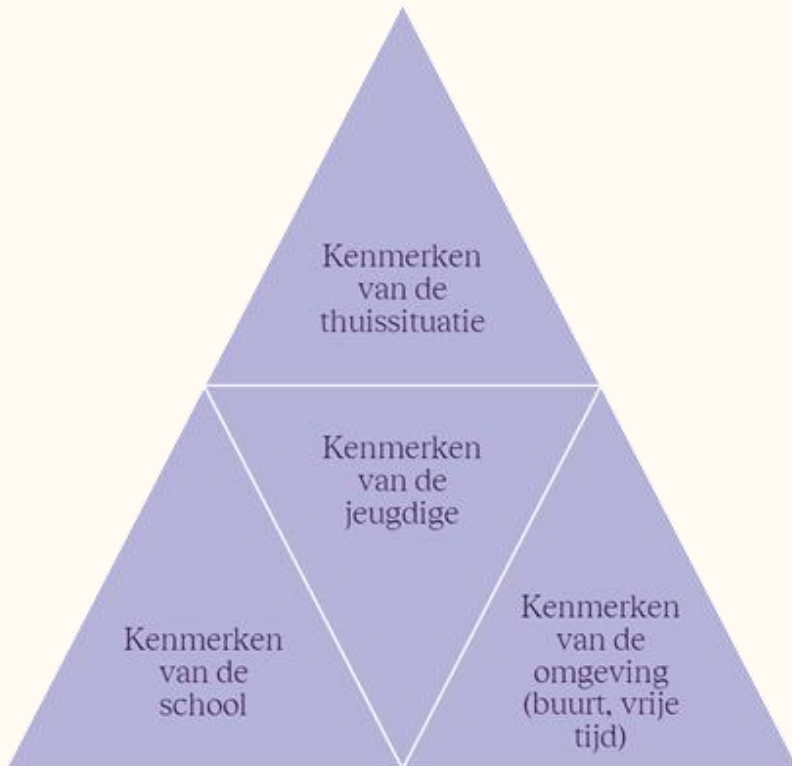
- Hoofdvraag:
 - Waarom zitten leerlingen thuis, en wat kunnen we doen om dat te voorkomen of op te heffen? <> Schoolaanwezigheid
- Twee onderzoeksmethoden:
 - Kwantitatief > Analyse thuiszittersregistraties po en vo
 - Kwalitatief > Expertbijeenkomst
- Onderzoeksgroep
 - ???

Onderzoeksgroep

- Landelijke definitie
 - absoluut verzuim
 - relatief verzuim langer dan 4 weken
- Leerplichtteling 22-23, langdurig relatief verzuim: 'slechts' 3384 leerlingen, 0,14%. Absoluut: 0,22%
- Maar: risicoleerlingen, geoorloofd verzuim, vrijstellingen
- Onderzoek Ingrado
 - Schatting: geoorloofd 8x hoger dan ongeoorloofd
 - Minder dan helft gemeenten thuiszitten grotendeels in beeld
- Alles bij elkaar (m.u.v. risicoleerlingen) , richting 2%
- Onderzoeksgroep
 - Thuiszittende én risicoleerlingen > Pact: vroegsignalering
 - Geen absoluut verzuim

Berends, I., & Diest, H. van

Complexe materie

- Redenen voor thuiszitten vaak meervoudig
- Proces waarin omstandigheden steeds kunnen wijzigen
- Relatief kleine groep > statistisch onderzoek lastig
- Opbouw registraties niet gericht op gestructureerd onderzoek

Analyse VO

Leerling

- 65% mentale problematiek (psychosociaal 30%, psychiatrisch 24%, overbelast 11%)
- 20% weigering leerling (variatie aan redenen)
- 11% ziek/medisch

School / proces

- 86% geen aanvullende informatie over school of herstelproces
- 1,3% school onvoldoende toegerust
- 12% 'vertraging' in herstelproces (wachten op jeugdhulp 7,3%, TLV-aanvraag 1,3%, nieuwe school 2,7%, vrijstelling 1,3%)

Gezin

- 75% geen aanvullende informatie thuissituatie
- 21% wel gezinsfactoren (2,5% weigering, 8,5% onmacht / ontoereikende opvoedkwaliteiten, 5% complexe gezinsproblematiek)
- 22% samenloop leerling/gezin (psychosociaal / weigering leerling i.c.m. weigering ouders; psychosociaal i.c.m. complexe gezinsproblematiek; weigering leerling i.c.m. onmacht ouders)

Analyse PO

Leerling

- 33% onduidelijk kindfactoren
- 40% mentale problematiek (m.n. overprikkeling en overbelasting)
- 30% (niet te hanteren) gedrag
- 3,5% problemen in leerontwikkeling
- 3,5% nog niet aan onderwijs toe
- 10% ziekte/medisch
- 10% geen kindfactoren

Gezin

- 80% geen aanvullende informatie thuissituatie
- 20% wel gezinsfactoren (11% weigering ouders (7% conflict met school), 5% onmacht / complexe gezinsproblematiek)

School / proces

- 40% aanvullende informatie over school of herstelproces
- 15% school kan niet voldoen aan ondersteuningsbehoefte (75% gedrag, 15% mentaal)
- 18% 'vertraging' in herstelproces (wachten op jeugdhulp 2,5%, TLV-aanvraag 3,5%, nieuwe school 12%)

Context: domein Jeugdhulp

Gebruik specialistische jeugdhulp 2024 (minus dyslexie)

	0-4 jaar	4-12 jaar	12-18 jaar	Totaal
Oostzaan	3%	11%	17%	11%
Wormerland	3%	15%	17%	13%
Zaanstad	5%	17%	22%	15%
Zaanstreek	5%	17%	21%	15%

Casuïstiek Jeugdteam Zaanstad

	0-4 jaar	4-12 jaar	12-18 jaar
JT Zaanstad	11%	41%	47%

	4 tot 12 jaar	12 tot 18 jaar
Man	72,7%	41,1%
Vrouw	27,3%	58,9%
Gescheiden	51,7%	59,3%
Eénouder	39,0%	38,0%
Veiligheidsplan	30,6%	32,8%
Wonen / geld	17,4%	5,1%
Slachtoffer	11,6%	13,9%

Geïndiceerde jeugdhulp

- Jeugdhulpgebruik 12-18 hoger dan 4-12
- In VO 1 op de 5, in PO 1 op de 6 jeugdigen

Casuïstiek Jeugdteam

- PO meer jongens, VO meer meisjes
- Meer dan helft gescheiden ouders
- Veiligheid speelt bij beide leeftijdsgroepen
- Slechts 20% enkelvoudige kindproblematiek

Context

	4 tot 12 jaar	12 tot 18 jaar
Profiel Gedrag	52,1%	43,8%
Profiel Ouderproblematiek	52,1%	27,7%
Profiel Cognitief	49,6%	37,2%
Profiel Opvoedkwaliteit	41,3%	32,8%
Profiel Emotioneel	38,8%	52,6%
Profiel Scheiding	22,3%	20,4%

VO

- Emotionele problematiek komt het meest voor bij 12-18. In ruim 70% van de zaken binnen deze leeftijdsgroep gaat het om meisjes.
- Cognitieve en oudergerelateerde problematiek speelt minder voor groep 12-18
- Scheidingsgerelateerde problematiek komt het minst voor. Wel een sterke samenloop met emotionele problematiek: 54% scoort ook in profiel Emotioneel. 93% van deze groep is meisje

PO

- Gedragsproblematiek komt het meest voor bij 4-12. 84% jongens. Binnen leeftijdsgroep 12-18 jaar 50-50. Sluit aan bij landelijke trend (Health Behavior in School aged Children, 2021). Rapport signaleert zelfde trend voor PO.
- Ook Cognitieve problematiek scoort hoog. Ook 84% jongens. 55% van de kinderen met gedragsproblematiek ervaart ook cognitieve problemen. In deze combinatie is zelfs ruim 90% jongen
- Ouderproblematiek speelt significant meer binnen PO dan VO. Er is een sterke samenhang tussen Ouderproblematiek, Ontoereikende opvoedkwaliteiten, Scheiding en Eénoudergezin

Resumé beelden risicofactoren

- Risico VO hoger dan PO
- Aanwijzingen voor veelal combinatie van factoren
- PO: gedrag, cognitieve vaardigheden, problemen van ouders / opvoedkwaliteit, jongen
- VO: emotionele problematiek, meisje
- Veiligheid is issue bij beide leeftijdsgroepen

Bouwstenen voor een aanpak (1)

Welke belemmeringen worden ervaren?

- Weinig tijd > Door tijdsdruk wordt nu soms te snel voor een niet passende oplossing gekozen
- Personeelskrapte
- Er wordt soms te snel speciaal onderwijs geadviseerd
- Te lang wachten op diagnostiek voordat stappen worden gezet
- Angst voor het eerlijke gesprek
- Onduidelijkheid / te weinig informatie en kennis over aanbod en werkwijze op de verschillende scholen
- Onduidelijkheid over werkproces en verantwoordelijkheden

- Belangrijkste signaal:
 - Er bestaan al veel afspraken en vaak ook al op papier
 - Met name belangrijk deze afspraken weer met elkaar scherp te krijgen, duidelijk op papier te zetten, en dat iedereen zich weer aan deze afspraken verbindt en zich er verantwoordelijk voor voelt

Bouwstenen voor een aanpak (2)

Pedagogische basiskwaliteit: Veiligheid en stabiliteit

- School is veilig, biedt geborgenheid en is een plek waar leerlingen graag komen > nadruk op aanwezigheid i.p.v. afwezigheid > Pact: schoolaanwezigheid als prioriteit
- Kern: relatie leraar - leerling
- De leraar is bevoegd, deskundig en wisselt zo min mogelijk
- Borgen dat iedere leerling ondersteunende relaties op school heeft en ervaart
- Voorkomen versnippering verantwoordelijkheid voor (risico)leerlingen

Verzuimaanpak: Liefde en aandacht, en indien nodig enige strengheid

- Geen ongezien verzuim
- Bij ziekmelding (geoorloofd verzuim), onmiddellijk persoonlijke belangstelling naar en contact met leerling of ouders
- Bij langduriger afwezigheid, persoonlijk contact houden
- Bij twijfel over geoorloofd of ongeoorloofd verzuim, melden als ongeoorloofd
- Geregeld planmatige evaluatie van (risico)leerlingen
- Bij twijfel over (langdurige) ziekte, verklaring van deskundig arts
- Korte lijnen met leerplichtambtenaar (strengheid), jeugdarts (zorg) en jeugdteam (hulpverlening)

Tot slot – Twee signalen

Verbeteren registratie

- Aanwezigheidsregistratie scholen
- Er lijkt winst te behalen in betere registratie rond niet aanwezige leerlingen > breng scherper en meer onderbouwd in beeld, wat er nog meer speelt naast kindfactoren, en waar mogelijk actie op kan worden georganiseerd

Gedeelde verantwoordelijkheid

- Veel bouwstenen en aanbevolen acties verwerkt in Pact
- Organiseer geregeld en specifiek aandacht voor de aanpak van verzuim
 - Het aanwezigheidsbeleid van de school is bij iedere medewerker bekend, en medewerkers handelen ernaar
 - Jaarlijkse evaluatie van afspraken

